

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 29. januar 2020
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Rebekka Have Enevold-
sen
Sagsnr.: 2020-0030-3340
Dok.: 1350329

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 550 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 2. januar 2020. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Nick Hækkerup

/

Mads Møller Langtved

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 550 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren kommentere på de fem forslag fra Transparency Denmark, herunder om han vil tage konkrete initiativer til at mindske misbrug af offentlige skattekrone? Der henvises til artiklen ”TI-DK: Fem konkrete forslag til reaktioner ved misbrug af betroet magt i det offentlige”, bragt på transparency.dk den 26. december 2019.”

Svar:

1. Jeg vil gerne starte med at understrege, at jeg ser med stor alvor på svindel med offentlige skattekrone. Det er dybt uacceptabelt, at nogle personer – betroet stilling eller ej – misbruger deres stilling til at stjæle fra samfundet.

Jeg er derfor tilfreds med, at statsrevisorerne har anmodet Rigsrevisionen om en tværgående undersøgelse af statens interne kontroller, så medarbejdere i staten fremover får sværere ved at misbruge deres stilling.

2. Transparency International Denmark har fremlagt fem forslag til reaktioner ved misbrug af betroet magt i det offentlige.

Det første forslag vedrører, hvorvidt der automatisk skal være højere straffe ved sager om misbrug af betroet magt i det offentlige.

Som jeg allerede har understreget, ser jeg med stor alvor på disse sager.

I straffelovens § 81, nr. 8, findes en bestemmelse, hvorefter det er en skærpende omstændighed, hvis gerningen er begået under udførelsen af offentlig tjeneste eller hverv eller under misbrug af stilling eller særligt tillidsforhold i øvrigt.

Derudover findes i straffeloven § 286, stk. 1 og stk. 2, en strafskærpelsesbestemmelse, hvorefter straffen for visse økonomiske forbrydelser kan stige med fængsel i indtil 6 eller 8 år, hvis den økonomiske kriminalitet er af særlig grov beskaffenhed. Når retten skal vurdere, om bestemmelsen finder anvendelse, indgår en række momenter i vurderingen, herunder udførelsesmåden, og om et større antal forbrydelser er begået.

Det er derfor allerede i dag muligt at idømme en meget høj straf for økonomisk kriminalitet, og det er min opfattelse, at straffeloven i tilstrækkeligt

omfang tager hensyn til, hvorvidt der er tale om misbrug af betroet magt i det offentlige.

Jeg vil følge området og resultatet af de aktuelle sager nøje for løbende at vurdere, om der er grundlag for at foretage ændringer og yderligere skærpselser i loven.

Det andet forslag vedrører indførelse af en whistleblowerordning overalt i det offentlige, som både omfatter ansatte og samarbejdspartnere.

Jeg er helt enig i, at det er vigtigt, at whistleblowere tør stå frem, og at flere kritisable forhold på den måde kommer for dagens lys. Whistleblowere kan medvirke til, at fejl og forsømmelser begået i den offentlige sektor bliver afsløret og afdækket. Det har vi alle en interesse i. Det er for samfundets bedste, at den offentlige forvaltning er baseret på åbenhed, gennemsigtighed og tillid.

Derfor arbejder vi i regeringen i øjeblikket med at se på, hvordan vi kan udvide whistleblowerordninger – i stil med de ordninger, der allerede findes, f.eks. på Justitsministeriets område – til staten generelt. Det overvejes bl.a., hvordan ordningerne bedst kan implementeres, og hvordan en udrulning af ordningerne bedst hænger sammen med implementeringen af det whistleblowerdirektiv, der blev endeligt vedtaget i EU-regi i oktober 2019.

Det tredje forslag vedrører, at de statslige myndigheder skal stilles til ansvar for systemfejl. Det bør f.eks. betragtes som pligtforsømmelse at sidde anbefalinger fra Rigsrevisionen eller en henvendelse fra en whistleblower overhørig.

Systemfejl kan have alvorlige konsekvenser, og det er derfor vigtigt, at sådanne systemfejl bliver opdaget og udbedret. Jeg mener dog som udgangspunkt, at det strafferetlige system ikke er egnet til at håndtere systemfejl. Vi bør derfor holde fast i, at det er personer, der forsætligt snyder systemerne, omgår interne retningslinjer for behandlingen af offentlige midler eller forsømmer deres tjenesteplicht, der skal stilles strafferetligt til ansvar for deres forbrydelser.

Efter straffelovens § 156 er det bl.a. strafbart, hvis en myndighedsperson nægter eller undlader at opfylde pligt, som tjenesten eller hvervet medfører. Derudover er det efter straffelovens § 157 strafbart, hvis en myndighedsperson gør sig skyldig i grov eller oftere gentagen forsømmelse eller skødes-

løshed i tjenestens eller hvervets udførelse eller i overholdelsen af de pligter, som tjenesten eller hvervet medfører.

Som det fjerde foreslår Transparency International Denmark, at der indføres et nyt koncept for eksterne undersøgelser med fokus på at identificere kerneårsager og systemfejl med henblik på organisatorisk læring.

Det er afgørende, at vi – når vi gennemfører undersøgelser i den offentlige forvaltning – også hæver blikket og forsøger at forstå og tager ved lære af de problemer, der giver anledning til undersøgelserne.

Der er allerede i dag mulighed for at indrette forskellige undersøgelsesformer på en måde, så de sigter på at identificere systemfejl og formulere forslag til ændringer i lovgivning, administrative bestemmelser eller administrativ praksis med henblik på at undgå, at der opstår problemer som dem, der har givet anledning til undersøgelsen.

Det følger f.eks. af undersøgelseskommissionslovens § 4, stk. 3, at en undersøgelseskommission kan få til opgave at komme med forslag til sådanne ændringer af love, administrative bestemmelser eller administrativ praksis, som undersøgelsen kan begrunde.

Tilsvarende kan advokatundersøgelser og andre undersøgelsesformer, f.eks. revisionsundersøgelser, også få til opgave at overveje ændringer i procedurer mv., der kan modvirke, at der i fremtiden opstår lignende problemer.

Det femte forslag vedrører, at kontrol og disciplinærsager ikke skal undtages aktindsigt – heller ikke som følge af ministerbetjeningsreglen.

Netop for at sikre adgangen til aktindsigt i oplysninger af reel interesse for offentligheden, er der efter offentlighedslovens § 21, stk. 3, bl.a. ret til aktindsigt i oplysninger i personalesager om visse disciplinære forhold. Det drejer sig om oplysninger om disciplinære reaktioner i form af advarsel eller derover for ansatte i chefstillinger – eller ansatte i stillinger, der kan sidestilles hermed i forhold til ledelsesbeføjelser, lønforhold og stilling i det administrative hierarki mv. Retten til aktindsigt gælder i et tidsrum på 2 år efter, at den endelige disciplinære afgørelse er truffet.

Endelig bemærkes det, at ministerbetjeningsreglen giver mulighed for at undtage interne dokumenter, hvis de er eller vil blive anvendt til brug for rådgivning af en minister. Ministerbetjeningsreglen har således et andet sigte

end reglerne om aktindsigt i personalesager og antages sjældent at være relevant i personalesager.